KAZAN TATARLARINDA G Y M-KU AM KÜLTÜRÜ[1]

"THE CULTURE CLOTHING AND TRAPPINGS AMONG KAZAN TATARS"

Çulpan Zaripova ÇET N[•]

Özet

Bir toplumun giyim-ku am kültürü, ya adıkları bölgenin iklim ve hayat artları ile yakından ilgilidir. Dört mevsimi de doya doya ya ayan Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürü de o derece zengindir. Fakat günümüzde bütün Türk toplumları ile kıyaslarsak daha erken modernle mi Kazan Tatarlarının milli giyim-ku am kültürü XX yüzyılın 30'lı yıllarından itibaren de i ikli e u ramı ve artık geçmi te kalan ama asla unutulmayan zengin bir milli miras olarak bilinmektedir.

Kazan Tatarlarının giyim-ku am sanatı kendi içinde ba ka birçok sanatı da birle tirmektedir: dokuma sanatı, süsleme sanatı, deri mozai i vb. Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürünü iki ana kolda inceleyebiliriz: 1. ehirde ya ayan zengin tabakanın giyim kültürü. 2. Köylü insanların giyim kültürü. Günlük kıyafetlerin yanında bayram kıyafetleri de bulunmaktaydı. Tabii, kadın ve erkek kıyafetleri ayrı izlenilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Tatar, Kazan Tatarları, Kültür, Giyim-ku am.

Abstract

It is true that there is a great relationship between the clothing culture of a society and living conditions of a region as well as its climate. In this respect, culturally rich Kazan Tatars' way of life is truly reflected in their exclusively embroidered clothes and trappings. However, when compared with all Turkic societies, modernization started much earlier among Kazan Tatars. Their way of clothing culture began to change during the 30s of the

---

[1] Bu makalenin bir bölümü, Eski ehir'de Motif Halk Oyunları E itim ve Ö retim Vakfı tarafından düzenlenen "Halk Kültüründe Giyim-Ku am ve Süslenme Uluslararası Sempozyumu"nda (Aralık 2007) bildiri olarak sunulmu tur.

[•] Mu la Üniversitesi Ça da Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Bölümü

20th century and it still remains as one of the oldest but most unforgettable as well as being the richest heritage in the region. Their art of clothes and trappings houses many arts forms such as the art of weaving, embroidery, leather mosaic, etc. The culture clothing and trappings can be examined in two main ways.

1- The clothing culture of the rich and elite people.

2- The clothing culture of the villagers in the countryside.

Besides daily routine clothes, they have their special garments for special occasions such as festivals. Of course, it would be right to examine clothes for males and females separately.

Key words: Tatar, Kazan Tatars, Culture, Clothes and trappings.

Bir toplumun giyim-ku am kültürü, ya adıkları bölgenin iklim ve hayat artları ile yakından ilgilidir. Bütün dört mevsimi de doya doya ya ayan Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürü de o derecede zengindir. Kazan Tatarlarının giysileri, dil bölgesindeki di er ulusların giysilerinden daha orijinal ve tamamen farklıdır. Fakat bütün Türk toplumları ile kıyaslarsak daha erken modernle mi Kazan Tatarlarının millî giyim-ku am kültürü XX yüzyılın 30'lı yıllarından itibaren de i ikli e u ramı olup artık tarihe karı mı tır. Ama yine de unutulmamı ve zengin bir millî miras olarak algılanmaya devam etmektedir.

Eski Bulgar Devleti devrinde, sonra Altın Urda ve Kazan Hanlı ı devirlerinde Tatarlar kendileri çuha ve keten yeti tirip dokumacılıkta ilerlemi lerdi. Çok eskiden köylerde her ailede diyebiliriz dokuma tezgâhları olmu ve Tatar kızları saatlerce dokuma tezgâhında kendilerine çeyiz hazırlamı lardır. En eski devirlerden beri hem Kuzeyden hem Güneyden çe itli ülkeler ile ticarî ili kilerde bulunan Tatarlar kendilerini çe itli kürkler, Çin ipe i, ran basması, ka mir gibi kuma lar ile temin etmi lerdir. Bunlar hariç elbiseleri eritlemek için ipek kaytanlar ve kordonlar, nakı i lemek için altın ve gümü telden iplikler satın almaktaydılar. Bu tür malları tabii daha çok zengin kısım kullanabilmekteydi. Köylüler ise evlerde üretilen kuma larla ve çar ıdan satın aldıkları ucuz renkli ipliklerle yetinmek zorundaydılar. Kıyafetleri kadınlar elleri ile dikmekte olup, diki makineleri Tatarlar arasında XX. yüzyılın ba ında görünmeye ba lamı tır.

Kazan Tatarlarının giyim-ku am sanatı kendi içine dokuma, süsleme, deri mozai i gibi ba ka birçok sanatı da almaktadır. Her toplum gibi Kazan Tatarları da en eski devirlerden itibaren güzelli e, sanata can atmı ve onları, ya am mücadelesi içinde geçen zor hayatlarına yansıtmaya çalı mı lardır.

Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürünü iki ana kolda inceleyebiliriz:

1. Erkeklere ait giyim-ku am.

2. Kadınlara ait giyim-ku am.

Çocukların giyimi ise büyüklerin giyim-ku amını andırmı tır. Bunun yanında, ehirde ya ayan zengin tabakanın giyim kültürü ile köylü insanların giyim kültürü tabii ki fark göstermekteydi. Ayrıca, Kazan Tatarlarının günlük kıyafetleri yanında bayram kıyafetleri de bulunmaktaydı.

Erkeklerde ve kadınlarda giyimin önemli kısımları gömlek (elbise) ve yelektir. Bunun yanında ba a takılan milli apka çe itleri (erkeklerde *tübetey* veya *kelepüş,* kadınlarda *qalfaq* ve al), aya a giyilen milli çizmeler (renkli derileri birle tirip elde dikilen *çitekler)* ve takılar Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürünü en güzel nitelikte tamamlamaktaydılar. Orta Asya ile sıkı bir ticari ba lar içinde bulunan Kazan Tatarlarının giyim-ku am kültürü Orta Asya'da ya ayan Türk boylarının giyim-ku am kültüründen de belli bir derecede etkilenmi ti.

Çok erken dönemlerde yerle ik hayata geçen ve o dönemlerde dil Boyu Bulgar Türkleri olarak adlandırılan Tatar Türkleri, giyime ve süse çok dü kün olmu lar ve çok para harcamı lardır. Bazı insanlarda meselâ kı lık kürkün sayısı ona ula ırmı . Ayrıca, Kazan Tatarları günlük giyimlerin de birkaç olmasına önem verirlermi (Nasıyrî 2005: 235).

Erkeklerin giydi i günlük giyim kalçaları kapatan tunik biçiminde basmadan dikilen gömlekten ibaretti. Bu gömlek genelde serbest bırakılırdı. Kemer yerine uzun ve geni kuma tan daha çok kırmızı renkte bel ba ı kullanılırdı. Gömle in üzerine kolsuz ceket (*kamzol*) da giyerlerdi. Pantolon fazla geni yapımlı olmazdı ve onun uçlarını çizmelere ya da çorabın içine gizlerlerdi (Nasıyrî 2005: 233).

Gömle in üzerine gömlek ile aynı uzunlukta olan yelek (*kamzol*) da giyilirdi. O genelde kadife veya ona benzer kalın kuma tan dikilirdi. Yele in gö üs ve kol kısmı kenarları de i ik bezeklerle i lenirdi. *Kamzol* daha çok kırmızı ya da mavi renkte olurdu. Malûmdur ki, kırmızı, al renkler bütün Türk boylarının gözde renkleri sayın

Kazan Tatarlarınan

ve boncuklarla süslü *tübeteyler* dikerek kendilerine belirli bir gelir sa lamaktadırlar.

Tübeteyler ço unlukla kadifeden, satenden ve bunlara benzer nitelikli kuma lardan dikilir. Siyah, ye il, lacivert, mor, kırmızı renklerin en koyuları kullanılır. Günlük hayatta kullanılan *tübeteyler* eskiden de günümüzde de nakı sız olur. Üzeri ipek, altın veya gümü sicimlerle i lenen, inci ve çe itli boncuklarla süslenen *tübeteyler* ise özel günlerde kullanılmak için saklanır (Sergeyeva 2005: 34). Zevkle süslenmi nakı larla bezeli *tübeteyleri* takmak için Kazan Tatarları bugün de fırsat kollarlar.

Tübeteyi süslemek için kullanılan motifler temelde bitki ve çiçek dünyasından alınır. En sık kullanılan motif, tepede çiçek demeti ve kenarında sıralı çiçeklerden olu an kenar eritleridir. Kenardaki motifler sa lı ın her taraftan korundu unu, tepedeki çiçekler ise aile saadetini tasvir eder (Sergeyeva 2005: 12, 14).

Motiflerin tamamı yerel ustalar tarafından i lenir. Kompozisyonların ço u çiçek portrelerinden olu ur. Gül, çiçek taçları, yıldız, bazen de Arapça harfler, ku lar ve etrafında bitki örnekleri kullanılır.

XIX. asrın ilk yarısında *tübeteyler* çe itli çiçekler ve geometrik ekillerle süslenirken, motifler zamanla de i ikli e u rar. XIX. asrın ikinci yarısında *tübetey* motifleri olarak genelde *tübetey'in* kenarında sıralı üç-dört geni çiçek buketi ve ortasında gül ekli kullanıldı. XX. asrın ba larında geni çiçek buketi daha ufaldı.

Tatar ustalarının altın sicimle i lenmi *tübeteyleri* Fransa ve Amerika'daki moda sergilerinde, çe itli zamanlarda altın madalyalar kazanmı tır. Sadece Rusya'da de il Asya ve Avrupa'da da satılmı tır. Ayrıca dünyanın çe itli kıtalarında ya ayan Tatarlar bir birlerini her eyden önce ba larına giydikleri *tübetey'*den tanırlar. *Tübetey*, Tatarları eski tarihleri ve zengin gelenekleri ile ba lı tutan en önemli sembollerden biridir.

Kadın giysilerine gelince, Tatar kadınlarının eskiden giydikleri giysileri iç çama ırından ba lamak lazımdır. Kazan Tatarlarının iç kıyafeti "*ıştan*"dan ibaretti. O, erkeklerin pantolonunu hatırlatırdı fakat biraz daha geni olurdu. Onun üzerine kadınlar tunik biçiminde elbise giyerlerdi, bu da iç elbiseydi. Bu elbisenin üzerine de üst elbise giyerlerdi. Pantolon veya sadece alvar giyme gelene i Tatar bayanlarında hiçbir zaman olmamı tır.

Eskiden Tatar bayanlarının giydi i millî giyim geni elbiseden ve onun üzerine giyilen uzun yelekten, yani kaftandan ibaret olurdu. Bu kaftana Tatarlar "*kamzol*" derler. Geni elbisenin etek kısmı Kazan Tatarlarına özgü biçimde iki veya üç ilaveli etek olarak dikilirdi. Bazen eteklerin sayısı üçten de artardı. Bu kat kat eteklerin arası de i ik renkteki eritler ile veya altın gümü püsküllerle süslenirdi. Elbisenin kolları da geni kesilir ve bazen aynen ete i hatırlatan

basmadan dikilirdi. Renk olarak da elbisenin yelek ile aynı renkten olmamasına dikkat edilirdi: yelek koyu renkte oldu u sırada elbisenin açık renkli olmasına özen göstermi lerdir. Yelek açık, canlı renkte oldu u zaman da elbise koyu renkte seçilmi tir. Elbisenin en önemli kısmı, gö üs kısmıdır. Gö se eklenen süslü kısmın adı ***kükrekçe (göğüslük)*** olarak adlandırılır. O, entariye bayram havası verir, onun süsü olurdu. ***Kükrekçe,*** yukarıya do ru uzatılmı yarımküre eklinde olup tek renkli kuma tan dikilirdi. Kenarına da çe itli akçeler, kıymetli ta lar, bro lar ile süslenen eritler eklenirdi (Sergeyeva 2005: 8).

Yelek genelde a ır kuma tan dikilirdi. Meselâ a ır ipekten ya da daha sık düz kadifeden. Yele in rengi genelde kırmızı, mavi veya ye il olup kenarları renkli eritler ya da simlerle süslenirdi. Kı lık yeleklerin kenarlarını da sincap ya da su sansarı gibi kıymetli kürklerle süslerlerdi. Ayrıca kı lık ***kamzol*** uzun kollu da olabilirdi (Nasıyrî 2005: 237).

Elbise ve yelek yanına Tatar kızları saçlarına, sim ya da inci dizilmi bir çe it apka ***-qalfaq-*** da dikerlerdi. ***Qalfaq,*** Tatar kızlarını güzellik Tanrıçası seviyesine yükselten Tatar sanatının çok özel bir eseridir. ***Qalfaq*** saça tutturulur, üzerine de ipek al örtülürdü. XVIII. yy. yumu ak triko ya da el örgüsü i lemeli ***qalfaqlar*** kullanılmı . Onları büyük edip, ba a geçirilecek ekilde dikmi ler veya örmü lerdir. Sonraki devirlerde püskülleri arkaya do ru sarkan "***çuval qalfaqlar***" girmi modaya. Onları genelde kadifeden dikmi ler ve süslerini de altın simle i lemi ler. Zamanlar geçince büyük ekil ***qalfaqlar*** ufalmaya ba lıyor. Küçük ***qalfaqlar*** genelde incilerle süslenir veya onların üzerine altın-gümü iplerle, simlerle nakı lar i lenirdi (Sergeyeva 2005: 28-29). Bu tür ***qalfaqları*** genelTj 3.66149 0 Td (.)e yazma o

Tj 3.66149 0 Td (.)e yazma o

dikilen bu çizmelere Kazan Tatarları sonraki dönemlerde "*çitek*" demeye ba larlar ve onlar sadece Tatarlar tarafından de il bütün Kıpçak Türk boyları tarafından da sevilerek giyilmi tir. Ama bu tür ayakkabı sadece Kazan Tatarlarına özgüdür. Tatar Türklerinin millî ayakkabısını diken tek fabrika günümüzde Kazan'dan uzak olmayan Arça (Arsk) ilçesinde bulunmaktadır. Arça çitekleri hakkında birçok türkü de yazılmı tır. Bu tür çizmeler, renkli deri parçalarından dikilir ve millî motifleri içeren nakı larla süslenir. Bayan *çitekleri* ayrıca süslü olur. 1983 yılında Tatar *çitekleri* Paris'te altın madalya ile ödüllendirildi.

Yaz mevsiminde de bayanlar ba mak adı verilen yazlık ayakkabı giyerlerdi, o da deriden dikilir ve çe itli inci boncuklar ile süslenirdi. Topuklu olanların ucu genelde sivri olurdu (Nasıyrî 2005: 238). Fakat bu tür deri çizmeler ve ba maklar zamanla ancak zengin Tatarların giyebilece i bir ayakkabına dönü mü tür. Bu yüzden köylü kadınlar XX yy. 50'li yıllarına kadar genelde daha basit ve ucuz ıhlamur kabu undan örülen ayakkabı giymek zorundaydılar. Günümüzde desenli *çitekler* çok güzel, sa lıklı (onlar ancak gerçek deriden yapılabilir) ve el e i olmalarına ra men maalesef demode olmu durumdadır ve genelde sanatçılar tarafından sahnede kullanılırlar. Fakat bu çizmelerin desensiz, düz olanlarını ya lı Tatar kadınları günümüzde severek ev içi ayakkabısı olarak kullanmaktadırlar.

Köylü kadınların kıyafeti ehirde ya ayan Tatar bayanlarının kıyafetlerinden tabii ki daha basitti. O, elbise ve üzerine giydikleri önlükten ibaretti. Önlük nakı larla i lenmi olup elbiseden daha kısa kesimli olurdu. Çok uzun elbise i yapmaya engel oldu undan elbisenin uzunlu u da dizden ancak biraz uzun olmu tur. Köylü bayanlar ba larını genelde beyaz renkte olan veya beyaza çiçekler yapılmı yazma ile örtmü lerdir. Yazmanın uçlarını evlenmeyen kızlar ve genç kadınlar arka tarafa, ya lı kadınlar ise genelde çene altına geçirip ba lamı lardır. Kı ın dı arıya çıktıkları zaman yazma üzerine kalın yün ya da keçi pamu undan örülen al örtmü lerdir ki köyde ya lı kadınlar günümüzde de bunu aynen uygulamaya devam ederler. Köylü kızlar ve kadınlar *qalfaq* takmamı tır. *Qalfaq*, asilzadelik belirtisi olmu ve onu genelde zengin ehir kızları, bir de derebeyi kızları ancak takmı tır.

Köylü erkeklerin gömlek üzerine giydikleri kaftan da günlük hayatta daha kullanı lı olan düz, sade ve siyah renkteki kaftan olmu tur.

Köylü erkekler ve kadınlar yazın ayaklarına yukarıda anlattı ımız gibi genelde ıhlamur kabu undan elde edilen ipten örülen ayakkabı giyerlerdi. Daha sonraki devirde ise lastik ayakkabı giyilmeye ba landı. Onun adı Kazan Tatarlarında "*galoş*"tur ve o köylerde ve kasabalarda günümüzde de tutulmaktadır. Kı ın giyilen ayakkabı ise genelde keçeden yapılmı çizmelerdir. Karın nemi dokunmasın diye onun üzerine ılık günlerde galo giyilir. Ayrıca, köylü bayanlar eskiden çorapları da kendileri örerlerdi. Yaz için çuhadan elde edilen ipten, kı için de koyunyününden. Koyun yününden kı için çorap örme gelene i günümüzde de korunmaktadır.

Bütün bu giyim-ku amı tamamlayan daha bir unsur, erkeklerde zincirli saat, kadınlarda da çe itli takılar olmu tur. Zincirli saati genelde kaftanın cebinde ta ırlar, zincirini de dı arıya sarkıtırlardı. Bu tür saat zengin kızların çeyizine damada gelin hediyesi olarak da konulurdu.

Bayanların takıları ise daha çe itli idi. Kazan Tatarlarının süs e yalarına dikkat eden ilk bilim adamları K.Fuks, H.Katanov, B.Adler, N.Vorobyov, E.Busıygin oldular (Suslova 1980: 5–7). Onların tespitine göre, ustaların yaptı ı yaka zinciri, bilezik, küpe, belik uçlarına takılan *çulpılar* gibi süs e yaları bir kadının güzelli ini sergilemeye yardım etmekteydi. Tatar erkekleri kendi kadınlarını süsleyip, güzel giyimler giydirmeye çalı mı lardır. Çünkü ailedeki huzurun belirtisini de kadının güzelli inde aramı lardır. Kocası bütün kazandı ının üçten birini kadınına süs e yaları almak için harcamı tır. Eskiden bir kadını süsleyen gö üslük (*kükrekçe*), yaka zinciri, *hasite, çulpı, muyınsa, mercen* (kolye), küpe, bilezik ve benzeri süs e yalarının a ırlı ı sekiz kiloya ula ırmı .

Göğüslük (Kükrekçe), Tatar kızlarının elbiselerinin önüne, gö üsün bulundu u yere takılmı ve o, elbisenin açık yakasını kapatırmı . Gö üslü ün ekli küre i andırmakta olup ipek iplerden olu an eritler, çe itli ufak akçeler, mercan ve do al ta larla süslenirmi . Gö üslü ü sert kendir dokumadan dikmi ler ve kurdele ile boyundan ba lamı lar. Kazan Tatar kızlarının gö üslü ü zenginli i ile göze çarpmı tır. Gö üslü ü evli olan bütün Tatar kadınları takmak zorunda olmu tur (Suslova 1980: 43–44).

XVIII. ve XIX. Yüzyıllarda elbiseleri beyaz kendirden dikmi ler ve açık yaka etrafını renkli iplerle i lemi lerdir. Zamanla elbise dikmek için renkli kuma lar da kullanıma girmi ve açık yaka etrafını artık çe itli kurdelelerle süslemeye ba lamı lar. Daha sonraki dönemlerde gö üslükler yapılmaya ba lamı . Tatarların dı ında bu tür gö üslüklere ancak daha bir Türk boyunda, Ba kurt Türklerinde rastlanır.

Yaka Zinciri (Yaqa Çılbırı), bir kadının elbisesini oturma yakaya ba layan millî bir süstür ve o daha geç dönemlerde ortaya çıkmı tır. Yaka zinciri genelde ehir bayanları tarafından kullanılmı tır. Yaka zincirinin asılı olan süsleri iki-üç sıradan olu tu u zaman o, genç kıza ait oldu unu belirtirmi . E er süslerin sıra sayısı daha fazla ise (bazen 9 sıra bile olurmu), demek o, ya lı kadının yaka zinciridir. Yaka zinciri genel olarak sadece bayramlarda takılırmı . Bir de misafire giderken ya da mevlit okuturken (Suslova 1980: 32–36).

En iri ve a ır olan yaka zincirlerin bile çok ince i çili i vardır. Ufak altın ve gümü damlalar dantel gibi i lenen ince demir çubuklarla çevrilir ve iri do al ta larla sıralanıp rengârenk parlayıp dururmu .

Yaka zinciri Tatarlara özgü süs e yasıdır. Bulgar devrinden XIX. Yüzyıla kadar takmı lardır yaka zincirini. Sonra elbise modası de i ince tabii yaka zincirine de ihtiyaç kalmamı tır.

***Hasite*,** Tatar kadınlarının orijinal süs e yalarından biri sayılmaktadır. Do rudan giyim-ku akla ilgili süs e yasıdır. Temel olarak, uzunlu u 30–40 cm, geni li i 5–12 cm. olan dokuma alınır, *hasite* düz dursun diye de onun altına karton yerle tirirlermi . Üzerine de çe itli dü meler, inciler, sedefler, deniz kabukları dikerlermi . Tatar bayanları *hasite*'ye gümü akçeler dikmeyi de çok severlermi (Suslova 1980: 45–46). *Hasite*'yi sadece Rus madeni paraları ile de il, Polonya, Türk akçeleri ile de süslemi lerdir. Bu aynı zaman Tatarların en eski ça lardan beri çe itli ülkelerle ticarî ve medenî ili kide bulunduklarını da belirtmektedir. Akçelerin genelde gümü olanların kullanmı lar. Çünkü gümü ün, çe itli hastalıklardan tedavi edebilecek güce sahip oldu una inanmı lardır. Ayrıca, kızları ve gelinleri kötü ruhlardan koruma amacı ile *hasite*'ye muska (*böti*) de takarlarmı (Suslova 1980: 48). *Böti*, Kuran'dan alınan sözlerin yazıldı ı ta , hacmi küçültülmü Kur'an veya dualar saklı ufak bir kutudur. Ona

takmı lardır. Onlar her hareketten sallanıp ve zıngıldayıp durmu lardır (Suslova 1980: 20–23). .

Tatarlarda ***bilezik,*** kadın giysisinin ayrılmaz bir parçası olmu tur. Onu zengin kadınlar da, fakirler de, gençler de, ya lılar da severek takmı tır. Evli bayanlar ise bilezi i çift olarak takmı lar: her bile e birer tane. Bu, ailede koca ile karı arasında birlik, geçimlilik olsun dile iyle uygulanırmı (Suslova 1980: 48).

Bilezik daha sık gümü ten, nadir olarak altından yapılırmı . Altın ile gümü erimesinden yapılan bilezikler de çok tutulmu tur. Bileziklerin geni li i 6–8 cm. kadar olurmu . Genç kızlar dar olanlarını tercih ederler, ya lı kadınlar da geni bilezik takmayı severlermi .

Bilezikleri çe itli ekilde süslemi ler, genelde üzerine Arapça dualar veya ibareler yazmı lar. Do al ta larla süslü bilezikler ayrıca asil sayılmı ve daha çok zengin bayanlar tarafından takılmı tır. Üç-be iri ta bilezi in boyuna, ufak ta lar da onların etrafına yerle tirilirmi . Büyük ta lardan genelde firuze, akik, ufak ta lardan ise inci, yakut ta ı kullanılmı tır. Bunların arasında gök rengini hatırlatan firuze ta ı özel yer tutmaktadır (Suslova 1980: 50–51).

Bilezik, hem ehir bayanları hem köyde ya ayan bayanlar için mutlaka takılması gereken bir süs olarak kabul edilirdi. Fakat köylü bayanların bilezikleri tabii ki daha basit ve daha ince olurdu.

Sonuç olarak, günümüzde Kazan Tatarlarının tamamen ça da giyim giymekte olduklarını söyleyebiliriz. Kazan Tatarlarının milli giyimlerinin kırıntıları günümüzde köydeki ya lı erkeklerin ve ya lı kadınların giyim tarzında ancak bulunmaktadır. Onlar da, ya lı erkeklerin ba larına giydikleri ***kelepüş*** ve ya lı kadınların gö üs altından daha geni kesilen elbise, ba örtüsü (yaz için beyaz veya açık renkte hafif kuma tan, kı için yünden ve genelde kırmızı ya da ye il renkli, çiçeklerle süslü yazma ve al (ara mevsim için beyaz çok ince a gibi örülmü Orenburg alı, kı için de keçi yününden örülen kalın yumu ak al) ve düz deri çizmelerdir. Küpe bilezik ve yüzük gibi süs e yalarından da Tatar bayanları asla vazgeçememi lerdir. Boyuna ise ya lı Tatar kadınları eskiden de bugün de severek sarı veya kırmızı kehribardan yapılan dü me takarlar.

KAYNAKÇA

Fahretdinev, Rızaetdin. (1993). Bolgar ve Kazan Töreklere, Kazan: Tatarstan Kitap Ne riyatı.

Gubaydullin, A., Karimov, . (2003) Goroda Voljskoy Bulgari, Kazan: Tatarskoye Knijnoye zdatelstvo

Nasıyrî (2005) K. Saylanma Eserler, T 3, Kazan: Tatarskoye Knijnoye zdatelstvo.

Sergeyeva, N. (2005). Tatar Çiguve. Tatarskaya Vı ıvka. Kazan: “Magarif” Ne riyatı.

Suslova, S (1980). Jenskiye Ukra eniya Kazanskih Tatar ser. XIX-n. XX. v., Moskva: zdatelstvo “Nauka”.